

Svend Engelund. *Vinterlandskab, Horne*, 1945.

Mit Vendsyssel

Et undervisningsmateriale om landskab og identitet

Undervisningsmateriale fra Vendsyssel Kunstmuseum

Målgruppe: 1.-6. klasse

Fag: Billedkunst, Dansk, Historie, Natur/teknik, Kristendomskundskab/religion

Introduktion til materialet

Nærværende undervisningsmateriale er lavet i samarbejde mellem Vendsyssel Kunstmuseum og lærer på Bagterpskolen Helle Gerstrøm med støtte fra Museumsundervisning Midt Nord.

Det samlede materiale består af et lærermateriale og et elevmateriale. Lærermaterialet er denne lærervejledning, der indeholder information om undervisningsmaterialet, og som skal klæde den enkelte lærer på i forhold til emnet. Herunder indeholder lærermaterialet en række forslag til diskussionsemner, som kan bruges som inspiration for arbejdet i klassen.

Elevmaterialet består af konkrete opgaver med udgangspunkt i de enkelte malerier. Opgaverne er delt ind i syv opgaveark. De første to opgaveark er målrettet 1.-4. klasse, mens de næste som udgangspunkt er målrettet 4.-6. klasse.

Rum, farver og følelser	1.-4. klasse
Virkeligt og uvirkeligt	1.-4. klasse
Det storslåede landskab	4.-6. klasse
Det nære landskab	4.-6. klasse
Få øje for landskabet	4.-6. klasse
Landskabet i forandring	4.-6. klasse
Hvad vil vi med naturen?	4.-6. klasse

Formål

Undervisningsforløbet undersøger, hvordan kunsten arbejder med temaer som landskab og menneskets forhold til naturen. Hvad kendetegner de landskaber, vi ser i kunsten og det miljø, som kunstnerne afbilder? Hvad er naturen for en størrelse, og hvordan påvirker den os og vores følelser? Hvordan kommer det til udtryk gennem kunsten? Efterfølgende handler det også om elevernes egne oplevelser af landskabet og om landskabet som identitetsskaber: Hvor kommer jeg ind i billedet? Hvor hører jeg hjemme?

Formålet med undervisningsmaterialet er at stimulere en nysgerrig og undersøgende tilgang til at opleve kunst, at træne elevernes iagttagelsesevne og at styrke elevernes evne til at reflektere over dem selv og deres omgivelser.

Mål

- At eleverne genkalder sin egen unikke naturoplevelse, at de bliver konfronteret af landskabsbilleder på museet og kan sammenligne deres oplevelse med kunstens udtryk.
- At eleverne gennem diskussion og/eller fremstillingen af et produkt træner og bearbejder sine iagttagelser og sammen med en kammerat bliver bevidstgjort om sine vurderinger.
- At eleverne oplever at det at opleve kunst kan være en måde at opnå en erkendelse om dem selv og deres omgivelser.

De enkelte opgaveark kan printes ud og foldes sammen til en lille folder, der let kan tages med på museet. Print de to sider PDF ud på begge sider af papiret. Afhængig af din printer: vælg den printerindstilling, der skriver ud dobbeltsidet, hvor siden åbnes opad. For at folderen skal kunne foldes korrekt, skal teksten på side to vende på hovedet.

Fold derefter papiret som billederne viser.

Forslag til arbejdsproces

Elevmaterialet er konstrueret således, at man kan vælge de temaer eller opgaver, som passer ens klasse bedst. Man kan vælge at udføre opgaverne enten før, under eller efter museumsbesøget. Det er også muligt at supplere med egne opgaver eller aktiviteter, f.eks. kan man indlede undervisningsforløbet med en naturudflugt til en nærliggende park, strand eller et skovområde, for at give eleverne en personlig oplevelse med landskabet. På stranden kunne man f.eks. arbejde med skitser eller endda "land art".

Før museumsbesøget

Afhængig af faget udføres et indledende arbejde, så eleven har et begreb om, hvad et landskab er, belyst med fagets arbejdsmetode og medie. Eleven forbereder sig på museumsbesøget ved at tage et foto eller en ting med på museet, der kan kvalificere og konkretisere samtalen om elevens forståelse og værdisæt.

Under museumsbesøget

Afhængig af faget vælges en opgavetype, som passer til faget. Eleven fordyber sig i et arbejde med et bestemt billede og bearbejder det på bestemt vis. Eleven stimuleres i sin arbejdsproces gennem en dialog med en kammerat og gennem en samtalebaseret undervisning af læreren og/eller museumsformidler. Billedbearbejdelsen kan eventuelt foregå på museets værksted, men den kan også fortsætte eller placeres på skolen, hvis det f.eks. ikke er tid til det, eller ikke er muligt at låne museets værksted.

Vendsyssel Kunstmuseums egne samlinger er altid fremme i skiftende ophængninger. Derfor kan vi ikke garantere, at de kunstværker, som undervisningsmaterialet tager udgangspunkt i, til enhver tid er udstillet på museet. Hvis man vil sikre sig, at de pågældende kunstværker er udstillet, anbefaler vi, at man tager kontakt til museet inden besøget. Opgaverne kan dog med fordel udføres med udgangspunkt i lignende værker af samme kunstner.

Bemærk. Museumsbesøg samt eventuelt ønske om at låne værkstedet skal meldes til museet i god tid inden besøget på tlf. 98 92 41 33.

Efter museumsbesøget

Afsluttende arbejde med emnet i faget på skolen. Man kan f.eks. lave en udstilling og fælles diskussion eller evaluering af elevernes produkter.

Landskabet i Vendsyssel

På Vendsyssel Kunstmuseum udgør landskabsmaleri en stor del af samlingen. Disse landskaber bliver ofte sat i forbindelse med det karakterfulde og såkaldt typisk Vendsysselske landskab udenfor kunstmuseet: Høj himmel og et vidt udsyn over marker, lave forblæste læhegn og det allestedsnærværende Vesterhav. Det er et landskab de fleste af os har et personligt forhold til. Vi kender det, fordi vi bevæger os rundt i det til daglig – det suser forbi, når vi kigger ud af togvinduet, vi oplever det, hver gang vi tager på strand- eller skovtur, og når vi går, cykler eller kører en tur i vores nærområde.

Det Vendsysselske landskab er også et landskab som opleves som noget særligt i Danmark. Se bare turistbrochurerens glittede sider eller på de kunstnere, der gennem tiderne har været draget af regionens natur og særlige lys – alt fra Skagensmalerne til de malere, som kan opleves på Vendsyssel Kunstmuseum.

Diskuter

- Hvad betyder landskabet for dig?
- Hvad er det særlige ved landskabet i Vendsyssel?
- Hvorfor rejser vi? Hvordan påvirker det, at se nye steder, ens syn på landskabet herhjemme?
- Oplever man landskabet anderledes, hvis man ikke er født her, men tilflytter?

Landskabet, mennesket og kunsten

Gennem tiderne har naturen på meget håndgribelig vis dikteret menneskers levevilkår. Mennesket har levet i tæt samhørighed og afhængighed med og af naturen. Vores opfattelse af naturen har dog ikke altid været den samme. Man kan f.eks. mene, at vi i moderne tid og i takt med, at industrialiseringen fandt sit indtog, i højere grad begyndte at *distancere* os fra naturen. I dag er der ikke megen natur i Danmark, der ikke er påvirket af mennesket. Naturen er blevet kultiveret, noget, som vi bevidst kigger på – den er blevet til landskab.

Det kan være interessant at se på, hvordan menneskets forskelligartede forhold til naturen gennem tiderne viser sig i de landskabsbilleder, som er blevet skabt af kunstnerne. I kunsten omkring det 19. århundredes midte kan man f.eks. opleve, hvordan den vilde nordiske natur blev et centralt nationalt symbol (f.eks. P.C. Skovgaard, J.T. Lundbye). Senere, med respekt for naturen, koncentrerede realismen sig om den naturtro gengivelse af virkeligheden (f.eks. L.A. Ring, H.A. Brendekilde). Herefter får vi de stærkt personlige, stemningsmættede og symbolske landskaber omkring århundredskiftet (f.eks. Hammershøi). Blandt enkelte af tidens malere blev landskabet nu brugt som en form for portræt af menneskets indre landskab, og i enkelte tilfælde også som et billede på det åndelige og på Guds kraft og magt over landskabet.

Med den modernisme, som i begyndelsen af det 20. århundrede vokser frem i Europa, falder landskabsmaleriet i baggrunden for andre maleriske eksperimenter. Men nogle af tidens malere, herunder mange af de malere, man kan opleve på Vendsyssel Kunstmuseum, holder alligevel fast i landskabsmaleriet. Man kan tale om, at landskabsmaleriet nu igen får et opsving, hvor nogle af tidens malere i varierende grad er i stand til at forene modernismens idéer med den mere traditionsbundne landskabsgenre.

Læs mere om hvordan de forskellige Vendsysselske malere forholder sig til landskabet i kunstneromtalerne senere i materialet.

Diskuter

- Hvad adskiller natur og landskab?
- Hvad kendetegner et landskab i kunsten?

Landskabet i forandring

De fleste mennesker i dag lever i byer, men har alligevel ofte et forhold til naturen i en eller anden grad. Nogle føler sig hjemme i naturen, mens andre ikke er så vant til at bevæge sig i naturen.

Naturen kan give os tryghed, hvis vi genkender den og kan overskue tingene. Naturen kan også udfordre vores sanser, vi kan føle os små og overvældet af naturens storhed, og kan frygte dens uforudsigelighed i forbindelse med uvejr, oversvømmelser osv.

Naturen påvirker os, men vi påvirker også naturen. Man taler ofte om, at vi udnytter naturen og dens ressourcer. Mennesket lever ikke længere "i ét med naturen", men har et ønske om at beherske naturen, at kontrollere den. I dag fylder miljøspørgsmål, naturkatastrofer, økologi og genbrug i høj grad medierne og vores hverdag. Vi forestiller os, at vi er herre over naturen, men føler også et ansvar overfor naturen. Man kan på denne måde sige, at måden vi ser på og behandler landskabet er med til at bestemme, hvem vi er. Og med de valg, vi træffer, fortæller vi også andre, om hvem vi er eller gerne vil være som mennesker.

Diskuter

- På hvilke forskellige måder kan vi i dag opleve naturen, og hvad er forskellen mellem dem? (F.eks. Ved at tage ud i naturen, via billeder, kunst, dokumentarprogrammer...)
- Kan du nævne nogle myter eller forestillinger om landskabet i byen, på landet, i Vendsyssel osv.? (F.eks. der er fredeligt på landet)
- Kan du nævne lignende myter om Vendelboerne og deres mentalitet?
- Kan du genkende disse myter i museets landskabsbilleder?

Poul Anker Bech. *Vinterkammerater*, 2000.

Landskab og identitet

Hvad er identitet? Hvad er det, der gør, at vi er den, vi er? Hvordan påvirker omgivelserne vores identitet?

En traditionel forestilling er, at de naturforhold, vi gennem generationer har været påvirket af, også sætter præg på, hvem vi er som mennesker. Det er en forestilling, som bl.a. afspejler sig i guldalderens nationalromantiske landskabsbilleder. Dengang mente man, at de barske klimaforhold i Norden havde virket hærdende og styrkende på befolkningen, og at landskabet på denne måde ligefrem dannede grundlag for den menneskelige karakter. Er dette måske en forestilling, der i dag lever videre, når vi taler om det vindomsuste Vendsysselske landskab og Vendelboernes mentalitet?

Tidligere blev man ofte født, voksede op, gik i skole og dannede familie på samme egn eller i samme by. I dag er man typisk født et sted, opvokset et andet, uddannet et tredje og spiller fodbold eller tennis et fjerde sted. På den måde kan det være svært at have samme tilhørsforhold til ét sted. Alligevel er det som om, at landskabet stadig ofte bliver brugt som et billede på vores identitet – som noget, vi identificerer os med, og som knytter os sammen.

Diskuter

- Hvem er du? Er det dine fysiske omgivelser, der former din identitet, eller er det snarere familie, venner, skole og fritidsinteresser, som er med til at gøre dig til den, du er?
- Bliver man et andet menneske af at vokse op ude på landet end i en storby?
- Hvad betyder det for dig, at du har et sted, hvor du føler dig hjemme?

Om kunstnerne

Niels Larsen Stevns (1864-1941)

Niels Larsen Stevns' fødeegn er, som navnet fortæller, beliggende på Sjælland, men han knytter sig til Vendsyssel i kraft af den fresko-udsmykning, han udførte i 1936 til det daværende Amtsbibliotek i Brinck Seidelinsgade i Hjørring (tidl. Hjørring Kunstmuseum, nu Sparekassen Vendsyssel). I den forbindelse opholdte han sig på egnen, hvor han også havde mulighed for at male og studere landskabet.

Niels Larsen Stevns er en fremtrædende maler, ikke mindst på grund af hans dristige og koloristiske farvesyn. Han startede sin kunstneriske karriere i mesterlære hos Joakim Skovgaard (Viborg Domkirke) og malede mange religiøse og historiske motiver, men han er også kendt for sine landskabsmalerier, der ofte udstråler hans kendetegnende, stærkt strålende lys. Niels Larsen Stevns var selv religiøs, men levede i en tid med en begyndende modernistisk tankegang, hvor tro og religion spillede en mindre rolle. Ofte er lyset og naturen i hans landskabsmalerier blevet fortolket til at have en guddommelig kraft og åndelig dimension.

Rent kompositorisk er hans landskaber ofte klassisk opbygget med forgrund i overvejende varme farver, der i baggrunden går over i de mere kølige, og lyst tonede farver, hvormed der skabes rum i billedet.

Svend Engelund (1908-2007)

Svend Engelund blev født i Vrå. Efter nogle år i København, hvor han gik på Kunstakademiet, vendte han i 1942 tilbage til Vrå som veletableret kunstner. Svend Engelund følte altid en stor glæde ved naturen og er bedst kendt for sine skildringer af Vendsyssels flade landbrugsland, et motiv han blev ved med at finde inspiration i, på trods af at han i 1952 flyttede til Århus.

Hos Svend Engelund knytter sig landskabsmotivet sig til et oplevet landskab, men er derefter sat fri. Malerierne er bygget op af en geometri af vandrette bånd, markfelter, grøftkanter, læhegn og småveje. Linjer, flader og planer leder rytmisk blikket ind i billedet. Øjet ledes ikke mod et centralt punkt, men bevæger sig snart her, snart der. Landskabet er forenklet, så det fjerner sig fra en realistisk gengivelse af virkeligheden. Det afgørende er i stedet abstraktionen og eksperimenterne med maleri, form og farve. Svend Engelund var bl.a. inspireret af Cezanne og de franske kubisters malerier.

Sagt af Svend Engelund:

"Af og til går jeg ud og tegner lidt, så går jeg hjem og digter videre i atelieret. Vel maler jeg landskaber, men jeg maler aldrig et vinterbillede, så du fryser om tæerne, eller en mose, der damper. Så naturalistisk maler jeg ikke. Og jeg stiller mig heller aldrig op med staffeliet ude i naturen, dels tager stormen lærredet eller blæser det vind og skævt, dels ville jeg blive helt til grin, hvis nogen kiggede mig over skulderen. For hvorfor male i naturen, når det alligevel ikke er naturen nøjagtigt, som den ser ud, du maler?"

Johannes Hofmeister (1914-1990)

Johannes Hofmeister var egentlig uddannet murer, men besluttede sig i 1939 for at blive maler. Han fandt sine motiver i sin fødeegn Hjørring, på Halsagervej, i Hjørring Bjerge, og ved Vennebjerg Mølle ved Lønstrup på Vendsyssels vestkyst. Malerierne tilbyder alvorstunge og forenklede landskabsscener malet med grove, tykke penselstrøg i dramatiske, store linjer. Farven er næsten muret op – lagt på lærredet i lag på lag.

Hav, himmel og jord. Hos Johannes Hofmeister rejser landskabet sig ofte som en mur lodret op på billedfladen. Mennesker og huse i landskabet er skåret ned til det mest nødvendige. Tavse og tænksomme rejser menneskene sig mod billedernes høje horisont som søjleagtige, anonyme figurer. Menneskene går nærmest i ét med landskabet, og man fornemmer en vis åndelighed i de forenklede billedelementer.

Frede Christoffersen (1919-1987)

Frede Christoffersen var fascineret af lys- og farvefænomener. Tit malede Frede Christoffersen det samme motiv igen og igen – på forskellige tidspunkter på dagen og under forskellige vejrforhold.

Blandt Frede Christoffersens mest yndede motiver finder man solen, lyset og nattens mørke. Han var meget optaget af at male solens runde lysende klode og dens mange farver, aura og efterbilleder. For Frede Christoffersen var solen ikke blot en gul skive på himmelen, men et evigt motiv under stadig forandring. Han arbejdede ofte bevidst med komplementærfarvens virkning i enkle kompositioner. Farven er mættet og tæt, og lagt på lærredet med klart afgrænsede flader. Kontrasterne udfordrer hinanden. Resultatet er ofte et billede på en intens og voldsom naturoplevelse.

Frede Christoffersen. *Uden titel*, 1928-50.

Poul Ekelund (1921-1976)

Også hos Poul Ekelund er naturen et vigtigt motiv. Fra 1965 boede han i Vangså i Thy, hvorefter han i 1970 flyttede til Tornby nord for Hjørring.

I Poul Ekelunds landskabsmalerier ser vi det nordjyske forblæste landskab med drivende skyer og solstrejf og dyrene på marken. Landskabets sarte farver møder Vesterhavets og vindens voldsomme kraft i de ekspressive malerier. Farven er tykt og groft lagt på lærredet i dansende, til tider hvirvlende strøg, mens billedrummet samtidig stabiliseres af vertikale, diagonale og horisontale linjer. Landskaberne med deres vide marker befolket af køer, buske som klatrer og prikker, forblæste træer og vilde forårshimler synes hos Poul Ekelund stadig mere uroligt malet, men skildrer i deres uro samtidig øjeblikket med et stort malerisk nærvær og følsomhed.

Agnete Bjerre (1924-)

Agnete Bjerre er mest kendt for sine portrætter af især kvinder og børn, men har også skabt landskabsmalerier, især med udgangspunkt i sin hjemegn i Nordjylland. Hendes far var gårdejer i Guldager ved Vrå og barndoms miljøet på landet i Vendsyssel har været en stor drivkraft for Agnete Bjerres maleri. I 1952 blev hun gift med maleren Frede Christoffersen, og de bosatte sig i Humlebæk, nord for København.

Agnete Bjerres landskabsbilleder sprudler af umiddelbar malerglæde. Penselføringen er skitsepræget, let og fri. I landskabsmalerierne fornemmer vi tit nærheden i den grønne, fugtige mark og blæsevejret i en nervøs, urolig himmel. Malerierne har ofte en flademæssig karakter og rummet ofte set lidt oppefra og malet i lysende farver. Her er barsk uro – men også lyrik og idyl.

Poul Anker Bech (1942-2009)

Poul Anker Bech blev født i Tårs. Med skiftende belysning står det Vendsysselske landskab smukt og idyllisk frem som baggrund i Poul Anker Bechs malerier, der dog gemmer på anderledes gådefulde fortællinger, fyldt af symbolik og ironisk finurlighed.

Poul Anker Bechs maleriske univers kan karakteriseres som en blanding mellem konkret figurativ realisme og surrealisme. Især de senere billeder er omhyggeligt malede, tilsyneladende hyperrealistiske naturskildringer, hvor et alvor dog lurer under overfladen. Vi genkender marken, stranden, skoven og skyerne – men natursceneriet har fået en drejning. Her er horisontlinjer, der ikke er vandrette, ulogiske skygger og lysvirkninger, skikkelser eller hele markplaner, der flyder ud og opløses. Her er uventede, absurde sammenstød mellem forskellige billedelementer, men også mellem forskellige perspektiver – i rum, såvel som i tid. Fortid og nutid kolliderer med drømmen om en fremtid. Tit er mennesket blot til stede i kraft af spor, efterladenskaber, skrot og affald. Den fremmedgjorte verden, som viser sig i malerierne vidner om, at Poul Anker Bech var særdeles optaget af eksistensen og dens grundlæggende vilkår.

Udvalgt litteratur

Annemette Løkke Berg m.fl.: Rejsen i landskabet, 2004

Søren Elgaard (red.): Vrå-udstillingen 50 år, 1992

Marianne Ilkjær (red.): Agnete Bjerre, 1994

Inge Mørch Jensen: Poul Anker Bech, 2000

Sine Kildeberg: I sporet på kunsten, www.isporetpaakunsten.dk.

(Det trykte formidlingsmateriale kan hentes på Vendsyssel Kunstmuseum.)

Lise Mortensen (red.): Johannes Hofmeister, 2007

Gertrud Oelsner (red.): Efterbilleder. Frede Christoffersen (1919-87), 2003

Hanne Pedersen (red.): Poul Ekelund, 1991

Anne Lie Stokbro (red.): Svend Engelund 1908-2007, 2008

Michael Wivel: Niels Larsen Stevns Videnscenter, 2009

Weilbachs Kunstnerleksikon

Find flere billeder af kunstnerne i bøger eller på følgende links:

www.kid.dk

www.poulankerbech.dk

© Vendsyssel Kunstmuseum 2012

Tekst: Karin Andersson, Vendsyssel Kunstmuseum

Foto:

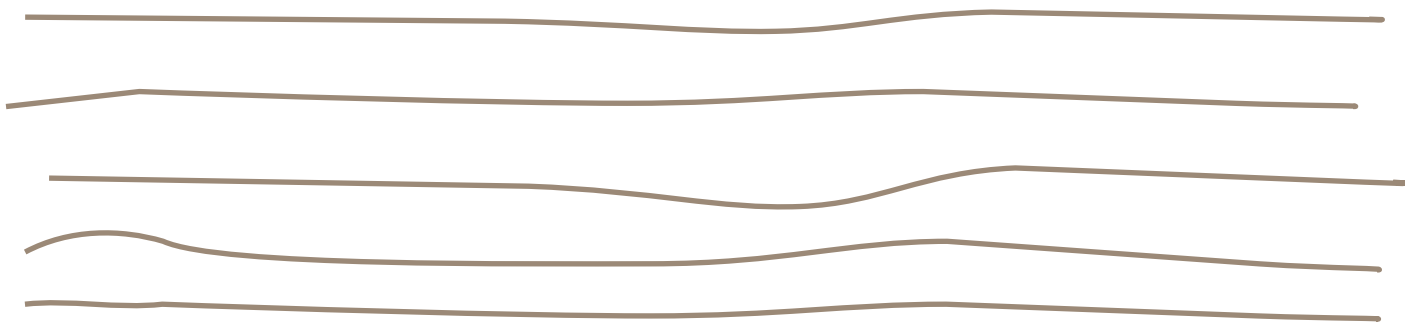
© Kunstnerne

Foto (kunstværker): Axel Søgaard

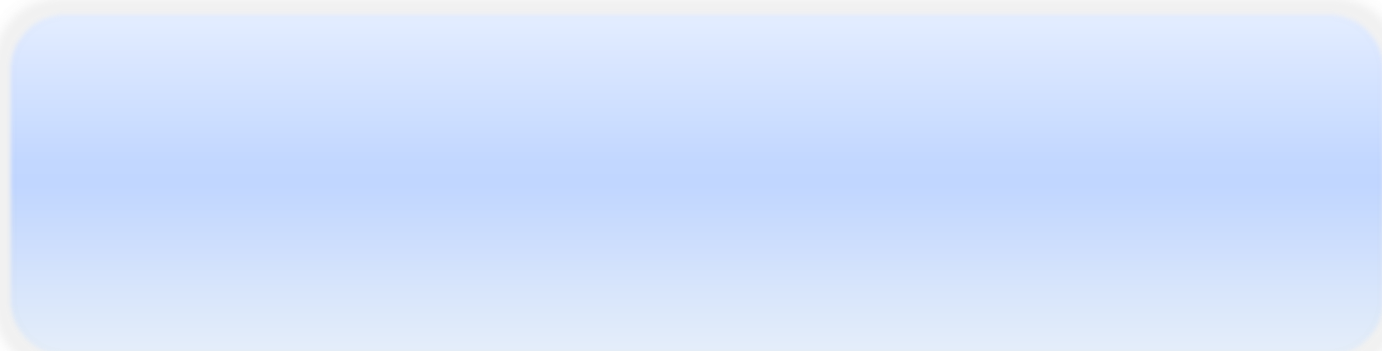
Øvrige foto: Helle Gerstrøm. Børnene går på Bagterpskolen i Hjørring.

4 Gå en tur ind i maleriet.

Forestil dig, at du går ind i museets maleri. Hvad kan du så opleve? Føler du dig godt tilpas inde i billedet? Prøv at beskrive stemningen, vejret og de lugte og lyde, du bliver mødt af.

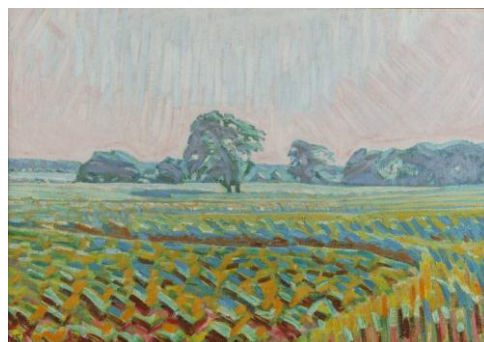
5 Tegn dit eget billede med udgangspunkt i museets maleri. Tegn på et papir eller med få streger i dette felt.

Måske får du lyst til at lave lidt om på billedet for at gøre det til dit eget?
Hvilke farver vælger du, så billedet bliver godt for dig?

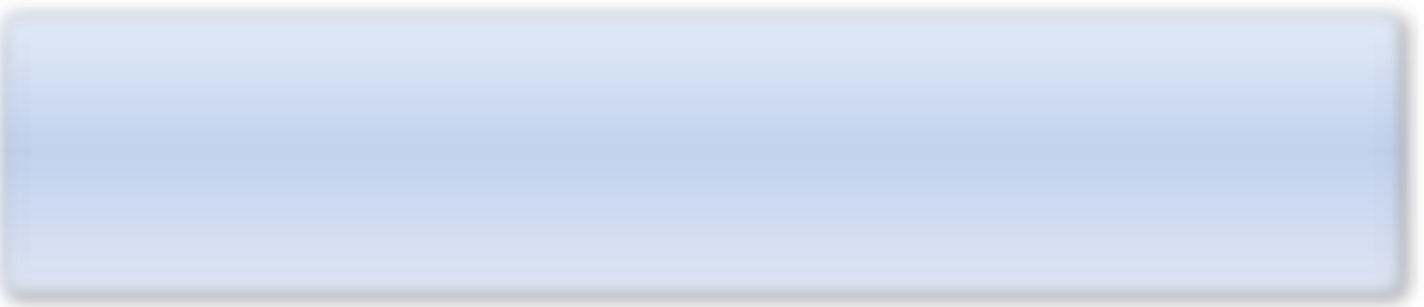
Tal med en kammerat om dit billede og sammenlign jeres billeder og opgaver med hinanden.

Rum, farver og følelser

① **Nogle mennesker** elsker havet og stranden, andre holder af skov og bjerge, eller de kan bedst lide storbyens liv og larm. Hvordan er dit yndlingslandskab? Hvor føler du dig hjemme?

Prøv at tegne det med få streger i dette felt.

Fortæl en kammerat om dit billede og prøv at forklare, hvad landskabet betyder for dig. Giver det dig styrke, følelsen af at være fri, rolig, energisk eller bare at være dig selv? Kan du undvære landskabet?

② **På Vendsyssel Kunstmuseum** kan du se mange forskellige landskabsmalerier.

Kan du finde et landskabsmaleri på museet, du godt kan lide? Måske minder det lidt om dit eget yndlingslandskab?

Hvilket maleri vælger du?

Hvad er kunstnerens navn?

Hvad er billedets navn?

Hvornår blev det malet?

Hvad kan du godt lide ved maleriet?

Handwritten lines for answers to the questions above.

③ **Se på** maleriet, du har valgt. Kan du se, hvad kunstneren har gjort for at skabe en fornemmelse af rum og dybde i maleriet?

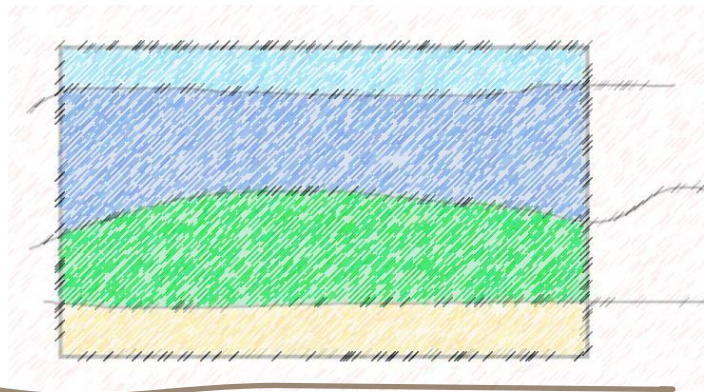
Tegn det, du får øje på i maleriet:

Hvad er der i baggrunden?

Hvad er der i mellemgrunden?

Hvad er der i forgrunden?

Er der forskel på de farver, der er forrest og bagerst i maleriet?

Handwritten lines for answers to the questions above.

4

Gå en tur ind i maleriet.

Forestil dig, at du går ind museets maleri. Hvad kan du så opleve? Føler du dig godt tilpas inde i maleriet? Hvad sker der, hvis du går uden for maleriets kant? Sker der noget uventet?

Prøv at beskrive stemningen, vejret og de lugte og lyde, du kan blive mødt af på din tur.

5

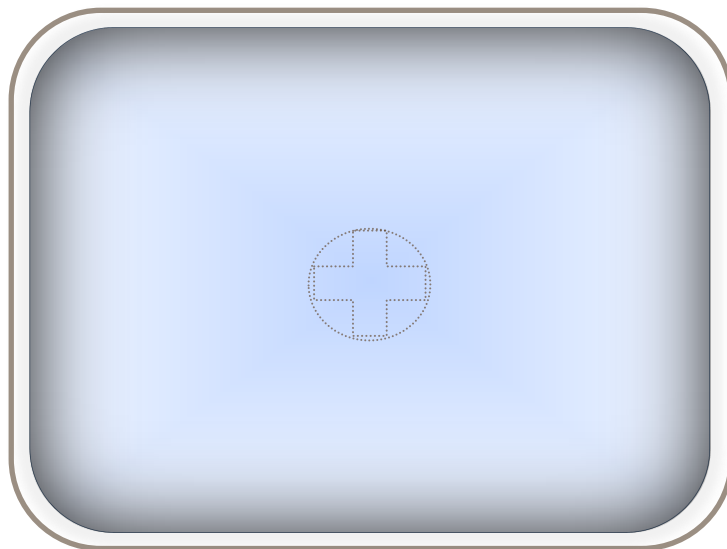
Tag et billede af et landskab tæt på

hvor du bor og skriv det ud på papir.

Tegn eller mal oven i fotografiet. Det, du tilføjer billedet, skal fortælle om, hvad du har oplevet på stedet, forestiller dig eller drømmer om kan ske.

Prøv at farvelægge dit billede. Hvilke farver vælger du, så billedet bliver godt for dig?

Tal med en kammerat om dit billede og sammenlign jeres billeder og opgaver med hinanden.

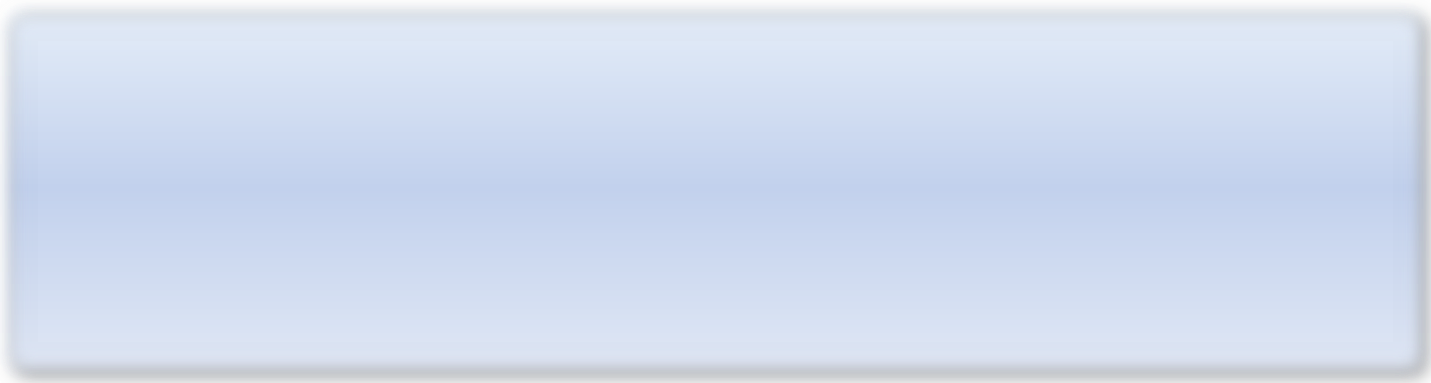

Virkeligt og uvirkeligt

① **Drøm dig hen** til et nyt sted. Kender du det at drømme, og pludselig dukker der uventede ting op, som slet ikke giver mening?

Prøv at tegne dit drømmelandskab på et papir eller med få streger i dette felt. Du kan hente ideer fra tegnefilm eller science fiction film eller forestil dig dit helt eget drømmelandskab.

② **På Vendsyssel Kunstmuseum** kan du se mange forskellige landskabsmalerier. Kan du finde et landskabsmaleri, du godt kan lide? Du kan også prøve at finde et, der er særligt flot eller spændende.

Hvilket maleri vælger du? _____

Tænk over – hvad et landskab egentlig er? Hvad hører ikke hjemme i et landskab?
Farv de brikker, der passer ind i et landskab:

③ **Se på** Poul Anker Bechs maleri *Telesnak i en kornmark* fra 2004

Hvad tror du, kvinderne snakker om?
Kan du finde horisonten i landskabet? Er alt, som det plejer?
Er der noget i maleriet, som du synes er mærkeligt eller minder om fantasi?

Four horizontal wavy lines for writing answers to the questions.

4

Brug sanserne og kom tættere på landskaberne i malerierne. Kender du oplevelsen af varme i kroppen, når du har været ved stranden en lang sommerdag? Solen går ned, og du længes efter, at solen skal stå op igen?

Vælg et af malerierne. Prøv at se og forestil dig nu på samme måde, at du kan lytte og lugte, smage og føle på det, du ser, i landskabsmaleriet.

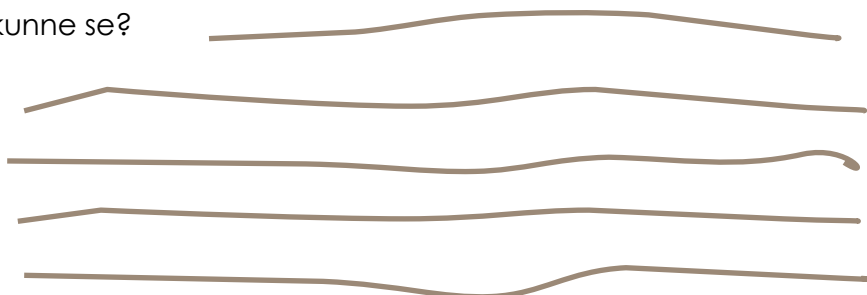
Hvad kan du se? Hvad forventer du at kunne se?

Hvad kan du høre og ikke høre?

Hvad kan du lugte og ikke lugte?

Hvad kan du smage og ikke smage?

Hvad kan du mærke og ikke mærke?

5

Skriv en rap-komposition med udgangspunkt i Frede Christoffersens maleri. Fremfør din rap for din kammerat og hjælp hinanden med at forbedre den.

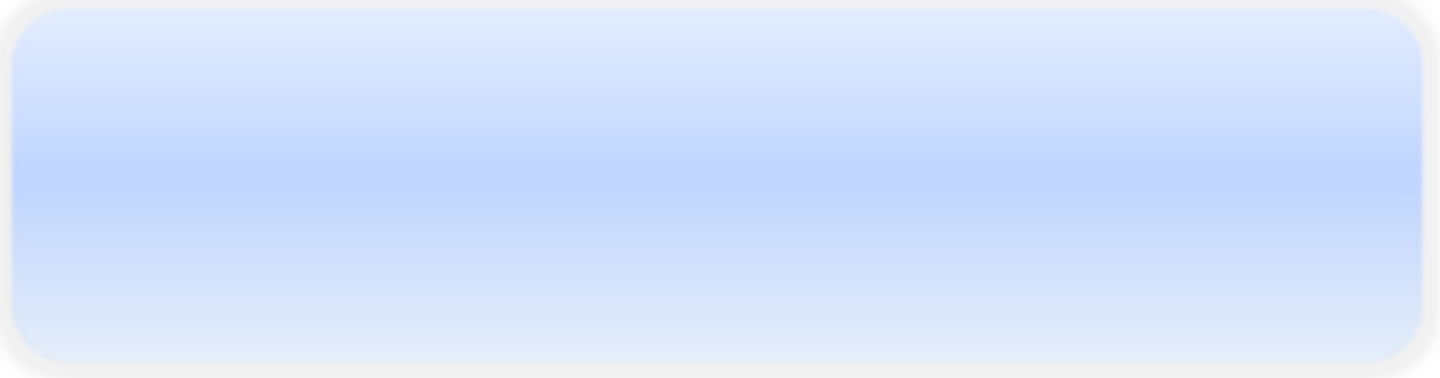
Du kan måske skrive rap-kompositionen flot med en tuschpen på en skitsetegning af maleriet. Arbejd eventuelt videre med din rap-komposition og sæt musik til, når du kommer hjem.

Det storslåede landskab

1 Nogle landskaber

kan være så storslåede, at vi bliver helt overvældet af indtryk. Oplevelserne påvirker vores følelser, og vi kan mærke en indre ro, glæde, spænding eller måske frygt, når vi står i et bestemt landskab. Hvad synes du, kan være storslået ved landskaberne i Vendsyssel? Kan du huske et landskab, som gjorde et stort indtryk på dig, og hvordan oplevede du landskabet? Prøv at tegne det med få streger her i dette felt.

2 Se på

Frede Christoffersens maleri *Uden titel* fra 1928-50. Kan sollyset have alle disse farver, og kan havet være grønt?

Hvad er der i forgrunden af billedet?

Hvordan har kunstneren skabt balance i billedet?

Hvad tror du, at Frede Christoffersen blev overvældet af?

Hvordan kommer det til udtryk i maleriet?

Er der noget i maleriet, der overrasker dig?

3 Sammenlign

de tre malerier.

Svend Engelund: *Landskab, Horne*, 1945.

Frede Christoffersen: *Uden titel*, 1928-50.

Johannes Hofmeister: *Motiv fra Læsø*, udateret.

Se på maleriet sammen med en kammerat og tal om:

Hvordan maleriet er bygget op. Hvordan kunstneren har skabt en fornemmelse af rum og dybde i maleriet.

Hvilke farver dominerer? Er der brugt varme eller kolde farver?

Hvor kommer lyset fra? Hvilken betydning har det for oplevelsen?

Hvordan er stemningen i maleriet?

4 Brug sanserne og kom tættere på landskaberne i malerierne. Kender du til oplevelsen af at kunne blive ved med at stirre mod horisonten og at mærke en indre ro, selv om man ikke kan se så langt, som man gerne ville kunne?

Vælg et af malerierne og forestil dig nu på samme måde, at du kan lytte, lugte, smage og mærke på det, du ser, i landskabsmaleriet.

Hvad kan du se? og hvad forventer du at kunne se?

Hvad kan du høre og ikke høre?

Hvad kan du lugte og ikke lugte?

Hvad kan du smage og ikke smage?

Hvad kan du mærke og ikke mærke?

5 Lav et portræt af dig selv som landskab. Som udgangspunkt kan du f.eks. tage et foto af et landskab eller en ting i naturen tæt på dig, hvor du bor, eller hvor du godt kan lide at være. Du kan evt. male oven på en kopi af fotoet eller tegne og male helt forfra på et papir.

Hvad fortæller dit landskabsbillede om, hvem du er?

Four horizontal wavy lines for writing.

Du kan eventuelt skrive et digt med udgangspunkt i dit eget landskabsbillede, når du kommer hjem.

Det nære landskab

1

Kender du et godt sted

i landskabet i din hjemegn? Du kender det måske så godt, at du ved hvilke planter og dyr, du kan møde der, hvordan det er i blæst, regn og i solskin, hvilke dufte, du bliver mødt af, og hvordan jorden, sandet eller stenene er at mærke på?

Prøv at beskrive dit landskab. Hvordan ser der ud? Hvordan føles det at være der? Er der noget, du kan gå i ly og læ af? Hvordan er vejret? Måske kan du huske det fra et foto, du har taget af stedet eller af en ting, du har gemt fra stedet?

2

Nogle landskaber

husker man bedst ved den stemning, man oplevede på stedet. Hvordan der præcist så ud, er ikke altid så vigtigt.

Kig på maleriet Agnete Bjerre: Uden titel (Mårup kirkegård), 1989.

Hvilken stemning, synes du, at billedet udtrykker?

Er der noget i maleriet, der overrasker dig?

Nogle gange kan man tale om, at landskabsbilleder afspejler ens følelser og sindstilstande. Man kan se landskabet som en slags portræt af kunstneren, – det kan fortælle noget om, hvordan hun har det, og hvem hun er. Hvordan tror du, Agnete Bjerre havde det, da hun lavede maleriet?

3

Sammenlign

de tre malerier.

Svend Engelund: *Landskab, Horne*, 1945.

Poul Ekelund: *Uden titel*, 1971.

Agnete Bjerre: *Uden titel (Mårup kirkegård)*, 1989.

Se på maleriet sammen med en kammerat og tal om: Hvordan billedet er bygget op. Hvordan kunstneren har skabt en fornemmelse af rum og dybde i maleriet.

Hvilke farver dominerer? Er der brugt varme eller kolde farver?

Hvordan er stemningen i maleriet?

Se på penselstrøgene. Hvordan er malingen lagt på lærredet?

4 Brug sanserne og kom tættere på landskaberne i malerierne.

Forestil dig, at du sidder på din cykel på vej til skole. Forestil dig, hvordan du suser op og ned ad bakke. Hvordan du skiftevis træder hårdt i pedalerne eller ubesværet suser nedad i fuld fart. Fugle synger, næsen løber i vand, og du kan lugte rapsmarken, der står i fuldt flor.

Vælg et af malerierne og forstil dig nu på samme måde, at du kan lytte, lugte, smage og mærke på det, du ser i landskabsmaleriet.

Hvad kan du se?

Hvad kan du høre?

Hvad kan du lugte?

Hvad kan du smage?

Hvad kan du mærke?

5 Man kan let tabe mælet, når man oplever et virkeligt fantastisk landskab. Man føler sig i ét med natur og univers, og det er ikke let at beskrive det, man ser og føler. Har du haft en sådan oplevelse? Hvis du skulle forsøge at sætte ord på din oplevelse, hvilke ord ville du så vælge for at beskrive dit landskab; er det smukt, hyggeligt, fredeligt, roligt, hjemligt, stort, barsk, voldsomt, råt? Vælg få ord, som beskriver dit landskab bedst.

Tal med en kammerat om din oplevelse i det fantastiske landskab.

Gå på opdagelse i landskabsmalerierne på museet. Kan du finde et maleri, der minder om dit fantastiske landskab, og som kan genkalde lidt af samme oplevelse, du har haft?

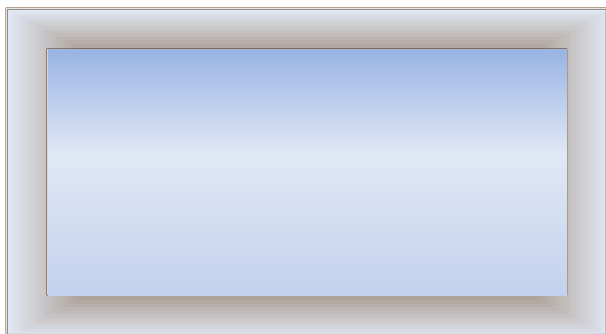
Tag et foto af dig selv ved siden af maleriet og arbejd videre med at lave en parafrase af maleriet på museets værksted, eller når du kommer hjem. (En parafrase er en fri kunstnerisk fortolkning af et andet kunstværk). Sammenlign jeres billeder og opgaver med hinanden.

Få øje for landskabet

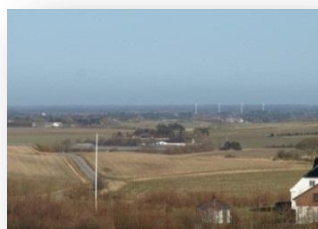

1 Det er helt vildt vanskeligt at tegne alle detaljer i et landskab! Der er så mange små ting: Alle bladene på træerne, markens mange farvenuancer og skyerne, der bevæger sig. Vi undlader derfor nogle ting og koncentrerer os i stedet om at tegne det, der er vigtigst at få med. Hvad er vigtigst i dit landskab?

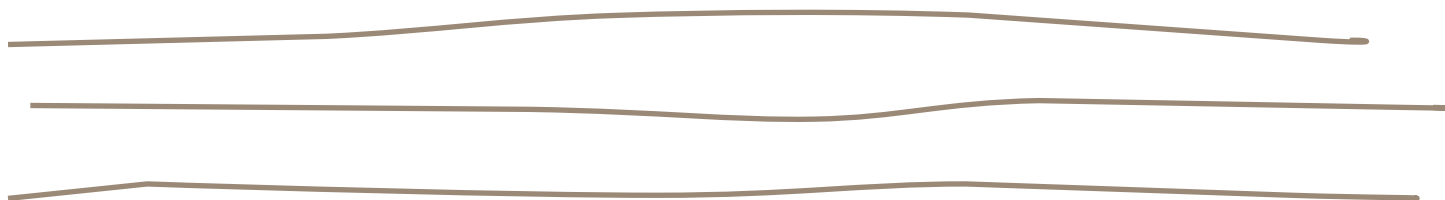
Find et foto af et landskab. Tegn og mal et billede af dit landskabsfoto, hvor du forenkler det en smule. Tegn eventuelt et billede, hvor du forenkler landskabet yderligere.

2 For nogle kunstnere er det ikke så vigtigt at male landskabet nøjagtigt, som det ser ud i virkeligheden. Svend Engelund holdt rigtigt meget af landskabet i Vendsyssel og malede det igen og igen. Ofte brugte han sin hukommelse, når han skulle male endnu et billede af sit yndlingslandskab.

Se på maleriet til højre af Svend Engelund: Hvordan har Svend Engelund malet landskabet? Prøv at sammenligne maleriet med et foto af et sted, der minder om Engelunds motiv. Hvad tror du, at Svend Engelund gerne ville fremhæve ved landskabet ved at male det på denne måde?

3 Sammenlign de tre malerier.

Svend Engelund: *Landskab, Horne*, 1945.

Frede Christoffersen: *Aften, Skagen*, 1955.

Agnete Bjerre: *Uden titel (Mårup kirkegård)*, 1989.

Se på maleriet sammen med en kammerat og tal om:

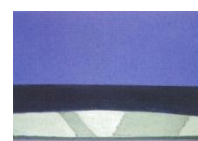
Hvordan billedet er bygget op. Hvordan kunstneren har skabt en fornemmelse af rum og dybde i maleriet.

Hvilke farver dominerer? Er der brugt få eller mange farver?

Se på penselstrøgene. Hvordan er malingen lagt på lærredet?

Hvilke ting er forenklet? Hvad er fremhævet?

Hvordan er stemningen i maleriet?

4 Brug sanserne og kom tættere på landskaberne i malerierne.

Måske har du oplevet at landskabet har ændret sig. Engang var det grønt og stort. Det var muligt at cykle langs grusveje, plukke blomster i vejkanten og soppe i bækken. Nu føles det samme landskab gråt og småt – vejen er asfalteret og gjort bredere, bækken er rørlagt, – men til gengæld er det nemt at komme fra et sted til et andet i bil, og fra vejkanten kan man hygge sig med at tælle biler og samle bilmærker.

Vælg et af Poul Anker Bechs malerier og forestil dig nu på samme måde, at du kan lytte, lugte, smage og mærke på det, du ser, i maleriet. Er landskabet i forandring?

5 Gå på jagt efter naturen i maleriet *Telesnak i en kornmark* af Poul Anker Bech.

Tror du, at Poul Anker Bech er bekymret for naturens fremtid? – Er du?
Kan du finde svar på spørgsmålet i dette maleri eller i andre af Poul Anker Bechs malerier?
Tegn små udsnit af naturen, som den ser ud i malerierne her:

Tal med en kammerat og lav en fælles collage, der handler om jeres syn på naturen i fremtiden. Collagen kan enten fremstille jeres håb eller bekymring for naturen i fremtiden – eller begge dele. Som materiale kan I f.eks. bruge gamle aviser, magasiner, reklamer, postkort, fotos eller udskrifter af Poul Anker Bechs malerier.

Landskabet i forandring

1 Landskabet forandrer sig. Naturens egne kræfter kan ændre på landskabet, og det sker også i større eller mindre grad ved at menneskene former det. De har hugget træer ned, pløjet, harvet og sået, gravet og bygget veje og huse. I dag er der ikke megen natur tilbage, der er uberørt af mennesket.

Tag et foto af et landskab i din hjemegn. Prøv at beskrive dit foto. Har landskabet forandret sig for nylig? Hvordan så der ud før? Hvad tror du, der vil ske i fremtiden med dit landskab?

2 Se på Poul Anker Bechs maleri *Telesnak i en kornmark* fra 2004.

Tegn en skitse af maleriet i feltet til højre:

Hvilke ting lægger du mærke til i maleriet?
Er der noget, der overrasker dig? Hvad?

Er naturen en vigtig del af maleriet?

3 Sammenlign de tre malerier.

Svend Engelund: *Landskab, Horne*, 1945.

Johannes Hofmeister: *Figurer ved mole og hav*, udateret (før 1966).

Poul Anker Bech: *Telesnak i en kornmark*, 2004.

Se på malerierne sammen med en kammerat og tal om:

Hvilken natur kan du se?

Hvordan er naturen skildret?

Kan man se, at landskabet er påvirket af naturens kræfter?

Kan man se, at mennesket har brugt naturen? Hvad bruges naturen til?

Hvordan tror du, at naturen har set ud, før mennesket har påvirket den?

4 Brug sanserne og kom tættere på landskabet i malerierne.

Landmanden pløjer sin mark og ser kornet vokse. Han er tæt på naturen – den er hans levebrød. Hvordan bruger du naturen? Hvornår har du følt, at du var tæt på naturen?

Vælg et af malerierne, som giver dig en følelse af, at du kommer tæt på naturen. Forestil dig, at du kan lytte, lugte, smage og føle på det, du ser, i landskabet. Hvad er det i maleriet, der får dig til at føle, at du er i tæt kontakt med naturen?

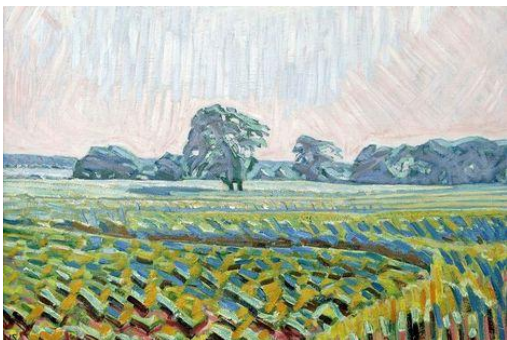
5 Gå på udkig efter detaljer i museets malerier, ældre som nye, der fortæller noget om menneskets forhold til naturen. Du kan tegne små detaljer eller udsnit af malerierne i disse felter.

Lav en tegneserie, der fortæller om menneskets forhold til naturen til forskellige tider. Du kan få ideer til tegneserien fra museets malerier. Digt nogle personer ind i din tegneserie og brug talebobler til at skrive en dialog. Hvad taler de om?

Prøv eventuelt at lave tegneserien om til et lille rollespil, når du kommer hjem.

Hvad vil vi med naturen?

① **Har du tænkt over,** at det ikke kun er landskabet, der forandrer sig med tiden, men også måden vi ser på landskabet? Før i tiden havde naturen stor betydning for menneskets overlevelse. Sådan er det også i dag – men det er ikke altid lige til at få øje på. Det er som om, vi oplever naturen på afstand. Vi kan blot skrue op for varmen, når det er vinter, købe al den mad i supermarkedet, vi behøver, eller flyve til et fjernt sted, hvis vi skal holde ferie.

Mange kan godt lide at opleve naturen, når de er ude at rejse. Man får helt nye oplevelser og udfordringer i den fremmede natur – både på krop og sjæl. Prøv at beskrive et landskab, du har oplevet i din ferie? Hvad plejer du at lave på stedet?

② **På Vendsyssel Kunstmuseum** kan du opleve mange forskellige landskabsmalerier. Kan du finde et maleri på museet, der viser et landskab, som det ser ud herhjemme i Vendsyssel?

Hvilket maleri vælger du?

Beskriv det billede, du har valgt.

Hvordan er landskabet herhjemme anderledes end det, du oplever i din ferie?

③ **Sammenlign** de tre malerier.

Niels Larsens Stevns: *Roemark, Enkeltstående træer*. Borup, 1935.

Svend Engelund: *Landskab, Horne*, 1945.

Poul Anker Bech: *Himmelsæk*, 2005.

Hvad tror du, at de tre kunstnere vil fortælle om deres syn på landskabet med deres malerier? Prøv f.eks. at svare på følgende spørgsmål:

Hvad betyder lyset og de mange farver i Niels Larsens Stevns maleri?

Kan lyset have en symbolsk betydning?

Hvordan kan det være, at Svend Engelund har forenklet landskabet mere, end det egentlig er? Hvad bruges landskabet til?

Hvor er naturen blevet af i Poul Anker Bechs maleri?

